

Curs de apologetica evangheliilor

Lectia 4. Evangheliile apocrife, între modă și metodă: Evanghelia lui Iuda, Evanghelia lui Toma, Evanghelia arabă a copilăriei lui Isus, etc.

Să cunoaștem evangheliile gnostice, necreștine, în conținut. De ce ele nu merită numele de evanghelie?

Ele nu merită numele de evanghelii. Nu pot fi numite „evanghelii” decât prin extensie, prin generalizare. Ele nu au cele trei părți ale evangheliilor din Noul Testament:

1. dovezile mesianității (învățăături și minuni, semne)
2. declarațiile mesianității (Petru, Marta)
3. o parte evident mare dedicată ultimei săptămâni în Ierusalim: moartea și învierea lui Hristos. (1/4 - Luca, 1/3 – Marcu și Matei și 1/2 – Ioan, din evanghelie)

Evangheliile apocrife nu au acest tip de îmbinare declarativ – narativă cu accent pe moartea și învierea ispășitoare ale lui Isus Hristos. Ele sunt ori declarative (Evanghelia lui Toma), ori narative și focalizate pe copilăria lui Isus, sau pe câte o întâlnire sau întâmplare din viața lui Isus.

Evangheliile apocrife nu corespund modelului evanghelic promovat de apostolii lui Isus, sunt târzii și sunt fals atribuite unor creștini de seamă, sau chiar apostoli (Toma).

Noul Testament și scrierile apocrife

Clasificările cărților creștine în Biserica primară

În timp, creștinii au devenit tot mai atenți cu privire la scrierile pe care le considerau autoritare și normative. Dacă în sec. 2 Clement din Alexandria nu părea foarte preocupat de canonicitate și citează și din *Evanghelia către Evrei*, *Evanghelia către Egipteni*, din *Epistola lui Barnaba*, și din *Didahia*, Origen, elevul său (sec. 3), va avea o atitudine diferită. Acesta împarte scrierile creștine în trei categorii: (1) *homologoumena* sau *anantirrheta*, „cărți nedisputate nicăieri”: cele 4 evanghelii, 13 epistole Pauline, 1 Petru, 1 Ioan, Faptele Apostolilor și Apocalipsa; (2) *amphiballomena*, „cărți discutate, dar acceptate” (2 Petru, 2 și 3 Ioan, Evrei, Iacov, Iuda); și (3) *notha*, „cărți false, respinse”: *Evanghelia Egiptenilor*, *Evanghelia lui Toma*, etc. El folosește un termen diferit, *graphai* - grafai („scrieri”, „scripturi”) pentru *Didahia*, *Epistola lui Barnaba* și *Păstorul*, de Hermas, dar nu le consideră canonice.

Eusebius din Cezareea ne arată cum stăteau lucrurile în sec. 4: cărțile creștine erau împărțite în (1) *universal acceptate*: cele 4 evanghelii, Fapte, 14 epistole Pauline (inclusiv Evrei), 1 Ioan, 1 Petru; (2) *cărți discutate*, care sunt de două tipuri 2a) *discutate și acceptate*: Iacov, Iuda, 2 Petru, 2 și 3 Ioan, și 2b) *discutate, dar respinse*, care includ: *Faptele lui Pavel*, *Păstorul*, de Hermas, *Apocalipsa lui Petru*, *Epistola lui Barnaba*, *Didahia*, și *Evanghelia către Evrei*; 3) eretice și false: *Evanghelia lui Petru*, *Faptele lui Ioan*, etc.

Criteriile canonului Noului Testament

1. apostolicitate
2. regula fidei
3. catolicitate (majoritate covârșitoare)

Consultati și extrasele de curs de mai jos:

Scrierea Noului Testament. sec.1-2

Culegerea, Canonizarea și Transmiterea Noului Testament, sec. 3-5

Cărțile apocrife și eretice

O listă mai completă a cărților respinse se poate extrage din așa-numitul *Decret galic al cărților primite și respinse (Decretum Gelasianum de libris recipiendis et non recipiendis)*, aproximativ sec. șase, care după lista de 27 de cărți ale NT, dă și o listă destul de lungă, dar nu exhaustivă, de cărți considerate apocrife:

Itinerariul (cartea călătoriilor), atribuită apostolului Petru (Cele nouă cărți ale sfântului Clement)

Faptele zise ale apostolului Andrei

Faptele zise ale apostolului Toma

Faptele zise ale apostolului Petru

Faptele zise ale apostolului Filip

Evanghelia zisă a lui Matia

Evanghelia zisă a lui Barnaba

Evanghelia zisă a lui Iacov cel tânăr

Evanghelia zisă a apostolului Petru

Evanghelia zisă a lui Toma, folosită de maniheeni

Evanghelia zisă a lui Bartolomeu

Evanghelia zisă a lui Andrei

Evanghelia falsă scrisă de Lucian

Evanghelia falsă scrisă de Hesychius

Cartea despre copilăria Mântuitorului

Cartea despre copilăria Mântuitorului și despre Maria

Cartea numită Păstorul

Toate cărțile lui Leucius, ucenicul diavolului

Cartea numită Temelia

Cartea numită Comoara

Cartea despre fiicele lui Adam: Leptogeneza

Cartea despre Hristos, în versuri vergiliene

Cartea numită Faptele lui Pavel și ale Teclei

Cartea atribuită lui Nepos

Cartea zicerilor, compilată de eretici și circulată sub numele lui Sixtus

Apocalipsa zisă a lui Pavel

Apocalipsa zisă a lui Toma

Apocalipsa zisă a lui Ștefan

Cartea numită Întoarcerea acasă a Sfintei Maria

Cartea numită Pocăința lui Adam

Cartea despre uriașul Ogias despre care ereticii spun că, după potop, s-a luptat cu dragonul

Cartea numită Testamentul lui Iov

Cartea numită Pocăința lui Origene

Cartea numită Pocăința sfântului Ciprian
Cartea numită Pocăința lui Iamne și Mambre
Cartea numită Partea apostolilor
Cartea numită Piatra de mormânt a apostolilor
Cartea numită the Canoanele apostolilor
Cartea Physiologus, compilată de eretici și atribuită binecuvântatului
Ambrosie
Istoria lui Eusebius Pamphili
Scrierile lui Tertullian
Scrierile lui Lactantius (adaos târziu: sau ale lui Frimianus, sau ale
Africanului)
Scrierile lui Postumianus și ale lui Gallus
Scrierile lui Montanus, Priscilla și Maximilla
Scrierile lui Faustus, maniheeanul
Scrierile lui Commodianus
Scrierile lui celuilalt Clement din Alexandria
Scrierile lui Thascius Cyprian
Scrierile lui Arnobius
Scrierile lui Tichonius
Scrierile lui Cassian, un prezbiter din Galia
Scrierile lui Victorinus din Pettau
Scrierile lui Faustus of Riez din Galia
Scrierile lui Frumentius Caecus
Epistle lui Isus către Abgar
Epistle lui Abgar către Isus
Patimile (Actele martirice) ale lui Cyricus și ale Iulitiei
Patimile lui Georgius
Scrierea numită Interdicțiile (Exorcismele) lui Solomon

Pe lângă acestea sunt menționate cu titlu general și scrierile lui Simon Magul, Nicolaus, Cerinthus, Marcion, Basilides, Ebion, Paul din Samosata, Photinus și Bonosus, Montanus și ucenicii săi, Apollinaris, Valentinus maniheianul, Faustus africanul, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Novatus, Sabbatius, Calistus, Donatus, Eustatius, Iovianus, Pelagius, Iulianus din Eclanum, Caelestius, Maximian, Priscillian din Spain, Nestorius din Constantinople, Maximus cinicul, Lampetius, Dioscorus, Eutyches, cei doi Petru care au tulburat Alexandria și Antiohia, Acacius din Constantinople și colaboratorii săi, etc.

Evanghelia dupa Iuda

Vezi și prezentarea: [Alin Suciu - Evanghelia dupa Iuda](#)

Această evanghelie a fost găsită cu multe decenii în urmă și păstrată. Este compusă în a doua jumătate a secolului II , sau începutul secolului III , autorul este necunoscut, este atribuită lui Iuda, dar naratorul nu se identifică. În ea este vorba despre dialogul Domnului Isus cu apostolii, în particular cu Iuda, Domnul Isus discută anumite lucruri secrete.

Este o evanghelie gnostică, despre care părinții Bisericii au scris și au caracterizat-o ca fiind un text eretic. Nu are dimensiunile unei Evanghelii și poate fi numită altfel pentru că o evanghelie prezintă viața, predicile lui Isus.

Ea s-a păstrat în cam 25 de pagini, și ceea ce avem astăzi este un manuscris în limba koptă, egipteană veche, cu litere, cuvinte grecești.

În legătură cu descoperirea , a fost găsită în 1978 în Egiptul Mijlociu, în regiunea Minieh, un păstor dă peste un vas unde sunt niște manuscrise din piele, toate erau manuscrise gnostice.

În 1983 textul este expertizat la Geneva, și manuscrisul primește numele de manuscrisul Chatos.

În Februarie 2001, este cumpărat de Federația Mechenas, examinată de Rodolph și se face o emisiune la National Geographic.

La traducere lucrează mulți teologi care nu fac parte dintre teologii conservatori: Mayer, Gregor, etc. Ei au lucrat „în spatele ușilor închise”, ieșind apoi în public cu un mare impact mediatic. A fost făcută publică în 2006 în limba engleză, apoi în alte limbi, precum și în română.

Această primă traducere este tendențioasă, și astfel se dă o perspectivă incorectă a mesajului evangheliei acesteia cu privire la Iuda. Ca orice text gnostic ea prezintă lucrurile într-o perspectivă misterioasă, necunoscută, pretinzând că aruncă o lumină aparte față de Iuda. Conform acestei prime traduceri, ar fi fost o înțelegere între Iuda și Isus cu privire la trădarea lui Iuda. În acest caz, Iuda ar fi nevinovat...

Niște cercetători din Canada, Universitatea din Hoston și altele au făcut cercetări, pentru a clarifica acest lucru. Conform concluziilor lor, prima traducere din limba coptă a fost forțată.

Astfel, în capitolul 39, 40, Isus îi ceartă pe ucenici, și le zice să înceteze să aducă sacrificii pe altar; Apoi îi spune lui Iuda că pe omul care îl poartă pe Isus, partea materială – deci- umană a lui Isus, Iuda îl va trăda și îi va sacrifica trupul... Totuși, Iuda nu va putea să ucidă sufletul lui Isus... Astfel Iuda rămâne să fie pedepsit, pentru această încercare de deturnare a evangheliei, și nu va mai fi printre oamenii mântuiți, ci el va fi răsplătit doar cu un regat în împărăția întunericului.

Acuzația care i se aduce lui Iuda este că a acționat în ideea transformării lui Isus într-o jertfă, în timp ce nu era necesar. În învățătura gnostică, mântuirea nu se aduce printr-o jertfă, ci printr-o cunoaștere superioară. Iuda ar fi falsificat jertfa lui Isus și nu ar fi fost nevoie.

Ideea primelor interpretări oferite cu privire la această așa-zisă evanghelie este că Iuda ar putea fi reabilitat. Iar dacă avem un altfel de Iuda, înseamnă că avem un altfel de Isus. Evanghelia lui Iuda corect interpretată arată că Iuda rămâne totuși un demon, un om influențat de Satan, care încearcă să îl conducă la moarte pe Isus, în vreme ce nu era nevoie de așa ceva, ci doar de o învățătură – sau evanghelie misterioasă, bine prezentată. Acest Isus care îl ceartă pe Iuda, însă, nu este Isus cel din evangheliile NT. El nu vrea să meargă spre Cruce, ci doar spre predicare. Evanghelia lui Iuda nu este o evanghelie de tipul NT, ci doar o învățătură eretică gnostică, apărută târziu și conform cu standardele gnostice, care practic, nu merită să fie numită evanghelie.

Evanghelia după Toma

Evanghelia după Toma este o carte care a fascinat de la descoperirea ei, în 1945. Spre deosebire de evangheliile canonice, dar și de majoritatea celor apocrife, Evanghelia după Toma nu relatează viața lui Iisus, ci doar citează o serie de peste o sută de „spuse”, numite logion în greacă (plural, logia), atribuite lui.

Nu se contestă posibilitatea ca, în mare parte, Evanghelia după Toma să fi fost scrisă în perioada acceptată de cei mai mulți specialiști (~ 50 d.Hr. și ~ 200 d.Hr.), dar există posibilitatea ca unele ziceri să fie mai târzii, chiar din timpul începutul secolului al V-lea.

Evanghelia după Toma, traducere din limba coptă, studiu introductiv și note de Gustavo-Adolfo

EVANGHELIA DUPĂ TOMA*

[Prolog. 1 Acestea sunt cuvintele cele ascunse pe care le-a grăit Iisus cel Viu și pe care le-a scris Didim Iuda Toma:

1. Și a spus [Iisus]: Oricine va găsi înțelesul acestor cuvinte nu va gusta moartea. (TGTom. 1. Tom. 111. Ioan 8,51. Tom. Atl. 1)

2. Iisus a spus: Cel care caută să nu înceteze să caute până nu va găsi, și atunci când va găsi se va tulbura, și dacă se va tulbura, se va minuna și va fi rege peste tot. (Tom. 92. Tom. 94. Luc. 11,9-13. Mat. 7,7-11. Ev. Evreilor 4)

3. Iisus a spus: Dacă cei care vă conduc vă zic: „Uitați-vă, împărăția este în cer!” atunci păsările vor ajunge înaintea voastră în cer; dacă vă spun că [împărăția] este în mare, atunci peștii vor ajunge înaintea voastră¹. Ea [împărăția] însă se află înlăuntrul vostru și în afara voastră. Când vă veți cunoaște pe voi înșivă, atunci veți fi cunoscuți și veți înțelege că sunteți fii ai Tatălui cel Viu. Dar dacă nu vă veți cunoaște pe voi înșivă, atunci veți fi săraci și voi înșivă veți fi sărăcie. (TGTom. 3. Tom. 51. Tom. 113. Deut. 30,11-14. Luc. 17,20-25. Mat. 24,23-28. Marc. 13,21-23. Rom. 10,5-6)

4. Iisus a spus: Omul bătrân de zile nu va pregeta să-1 întrebe pe copilul cel mic, de numai șapte zile, despre locul vieții și va fi viu, căci mulți dintre cei dintâi vor fi cei din urmă și vor deveni unul singur². (TGTom. 4. Luc. 10,21-22. Luc. 13,30. Mat. 11,25-30. Mat. 20,16. Marc. 10,31. Cop. Tom. 7,1-4. Hipolit Refutatio 5.7)

5. Iisus a spus: Cunoaște ceea ce este în fața ta, și ceea ce îți este ascuns îți va fi descoperit, căci nu este nimic ascuns care să nu se arate. (TGTom. 5. Tom. 6. Luc. 8,16-17. Luc. 12,1-3. Mat. 10,26-27. Marc. 4,21-22)

6. Și ucenicii l-au întrebat, spunându-i: Vrei să postim ? În ce fel să ne rugăm ? Să facem milostenie? De la care mâncăruri să ne abținem ?³ A spus Iisus: Nu mințiți, și ceea ce urâți să nu faceți, căci toate sunt descoperite în fața cerului și nu este nimic ascuns care să nu se arate și nu este nimic acoperit care să nu se descopere. (TGTom. 6. Tom. 5, Tom. 27. Tom. 104. Tob. 4,15. Luc. 6:31. Luc. 8,16-17. Luc. 11.1-4, Luc. 12,1-3. Mat. 6. Mat. 10,26-27. Marc. 4,21-22. Did. 8,1-3. Talmud Sabat 31a)

7. Iisus a spus: Ferice de leul acela pe care îl va mânca un om, căci leul se va face om. Și blestemat este omul pe care îl va mânca leul, căci [tot] om se va face leul⁴. (Tom. 11. Tom. 60)

8. Și a spus [Iisus]: Omul seamănă cu pescarul acela înțelept care și-a aruncat năvodul în mare și l-a scos din mare plin cu pești mici, iar între aceștia a căzut un pește mare și bun. Pescarul înțelept a aruncat toți peștii mici înapoi în mare. El a ales fără nici o greutate peștele cel mare. Cine are urechi de auzit, să audă!⁵ (Mat. 13,47-50. Omiliile lui Filoxen 1,9)

9. Iisus a spus: Iată, semănătorul a ieșit, și-a umplut mâna [cu semințe și] le-a aruncat. Unele au căzut pe drum și au venit păsările și le-au ciugulit; altele au căzut pe piatră și nu au prins rădăcini jos în pământ și nu au înălțat spice către cer; altele au căzut între spini care au înăbușit semințele și viermii le-au mâncat. Altele au căzut pe pământ bun și au dat roadă bună spre cer: au produs șazeci

pe măsură și o sută douăzeci pe măsură. (Luc. 8,4-8. Luc. 8,11-15. Mat. 13,3-9. Mat. 13,18-23. Marc. 4,2-9. Marc. 4,13-20. Cop. Tom. 12,1-2. Apoc. Iacob 8,1-2)

10. Iisus a spus: Foc am aruncat asupra lumii, și iată, Eu îl păzesc până ce va dogori. (Luc. 12,49. Pistis Sophia 141)

11. Iisus a spus: Cerul acesta va trece și cel ce este deasupra lui va trece, și cei morți nu trăiesc și cei vii nu vor muri. În zilele în care mâncați ceea ce era mort făceați ca acesta să fie viu. Atunci când veți fi în lumină, ce veți face ? În ziua în care erați unu v-ați făcut doi; [iar acum] când sunteți doi, ce veți face?6 (Tom. 7. Tom. 111. Isaia 34,4. Luc. 16,17. Luc. 23,32-33. Mat. 5,18. Mat. 24,34-35. Marc. 13,30-31. Dial. Mânt. 56-57. Hipolit Refutatio 5.8.32)

12. Ucenicii i-au spus lui Iisus: Știm că vei pleca de la noi7. Cine va deveni mai marele peste noi ? Iisus le-a spus: Oriunde veți merge, vă veți duce la Iacob cel Drept, datorită căruia s-au făcut cerul și pământul8. (Luc. 9,46. Luc. 22,24-26. Marc. 9,33-35)

13. Iisus le-a spus ucenicilor lui: Asemuiți-mă și spuneți-mi cu cine semăn. A spus Simon Petru: Semeni cu un înger drept. A spus Matei: Semeni cu un filozof înțelept. A spus Toma: Stăpâne, gura mea nu va îngădui nicicum să spun cu cine semeni9. Iisus a spus: Eu nu sunt stăpânul tău deoarece ai băut și te-ai îmbătat din izvorul acela clocotitor pe care eu l-am măsurat. Și 1-a luat [pe Toma] și 1-a dus deoparte și i-a spus trei cuvinte10. Când Toma a venit la tovarășii lui, ei l-au întrebat ce i-a spus Iisus. Toma le-a spus: Dacă v-aș zice unul din cuvintele pe care [Iisus] mi le-a spus, ați lua pietre și le-ați arunca în mine și un foc ar ieși din pietre și v-ar mistui. (Tom. 28. Luc. 9,18-22. Luc. 21,34. Mat. 16,13-21. Ioan 4,13-15. Marc. 8,27-30)

14. Iisus le-a spus: Dacă veți posti, veți zămisli vouă păcat, și dacă vă veți ruga, veți fi osândiți, și dacă veți face milostenie, veți face rău duhurilor voastre. Iar când veți merge într-o țară oarecare și veți străbate prin ținuturile [ei] și veți fi primiți, mâncați ceea ce vă vor pune în fața voastră, [și] vindecați pe cei bolnavi dintre ei. Căci ceea ce intră în gurile voastre nu vă va spurca, ci ceea ce iese din gurile voastre, aceasta vă va spurca11. (Tom. 6. TGTom. 6. Tom. 27. TGTom. 27. Luc. 11,1-4. Luc. 9,1-6. Luc. 10, 1-12. Mat. 6,2-18. Mat. 10,5-15. Mat. 15,10-20. Marc. 6,7-13. Marc. 7,14-23. 1 Cor. 10,27. Fapt. 10,9-16. Fapt. 11,1-10. Did. 8,1-3)

15. Iisus a spus: Când îl veți vedea pe acela care nu a fost născut de femeie, închinați-vă cu fața [la pământ] și slăviți-1, [căci] acela este tatăl vostru12. (Coran 17,61. Psaltirea Maniheistă 121, 25-33)

16. Iisus a spus: Poate oamenii gândesc că eu am venit ca să aduc pace lumii. Ei nu știu că am venit ca să aduc dezbinări în lume, foc, sabie și război, căci [dacă] vor fi cinci într-o casă, trei vor fi împotriva a doi și doi vor fi împotriva a trei, tatăl va fi împotriva fiului și fiul împotriva tatălui și vor sta de unul singur. (Tom. 10. Mih. 7,5-6. Luc. 12,49-53. Mat. 10,34-39. Marc. 13,12)

17. Iisus a spus: Vă voi da ceea ce ochiul n-a mai văzut, nici urechea nu a mai auzit, nici mâna nu a mai atins și nici nu a mai intrat [vreodată] în inima omului. (Isa. 64,13. Luc. 10,23-24. Mat. 13,16-17. 1 Cor. 2,9. Faptele lui Petru 39)

18. Ucenicii i-au spus lui Iisus: Spune-ne cum va fi sfârșitul nostru. Iisus a spus: Oare ați descoperit începutul ca să căutați sfârșitul ? Căci în locul unde este începutul, acolo va fi și sfârșitul. Ferice de cel care stă întru început, căci el va cunoaște sfârșitul și nu va gusta moartea. (Tom. 1. Tom. 19. Tom. 85. TGTom. 1)

19. Iisus a spus: Ferice de cel care era de la început mai înainte de a fi. Dacă îmi veți fi ucenici și veți asculta cuvintele mele, aceste pietre vă vor sluji. Căci aveți cinci pomi în rai13 care nu se

schimbă vară și iarnă și frunzele lor nu cad. Cel care îi va cunoaște nu va gusta moartea. (Tom. 1. Tom. 18. Tom. 85. TGTom. 1).

20. Ucenicii i-au spus lui Iisus: Spune-ne cu ce se aseamănă împărăția Cerurilor. Le-a spus [Iisus]: Seamănă cu o sămânță de muștar, cea mai mică dintre semințe. Când cade pe pământ lucrat răsare [din ea] un lujer mare și va fi adăpost pentru păsările cerului. (Iez. 17,22-24. Dan. 4,17-19. Mat. 13,31-42. Marc. 4,30-32. Dial. Mânt. 88-89)

21. Maria i-a spus lui Iisus: Cu cine se aseamănă ucenicii tăi ? [Iisus] a spus: Seamănă cu niște copii mici care locuiesc pe un ogor care nu este al lor. Atunci când proprietarii ogorului vor veni, vor spune: „Dați-ne înapoi terenul nostru”. Ei se vor despuia în fața lor ca să-1 dea înapoi, și le vor înapoia ogorul lor. De aceea vă zic că dacă stăpânul casei știe că vine hoțul, el va veghea înainte ca [hoțul] să vină și nu-i va îngădui să pătrundă în casa sa a împărăției¹⁵ sale, și să ia bunurile lui. Vegheați înaintea lumii, fiți încinși¹⁶ cu putere multă încât hoții să nu afle vreo cale de a ajunge la voi, căci al lor va fi câștigul¹⁷ pe care îl așteptați. De-ar fi printre voi un om care să priceapă ! Când rodul s-a copt el a venit în grabă cu secera lui și 1-a cules. Cine are urechi de auzit, să audă! (Tom. 35. Tom. 37. Tom. 103. TGTom. 37. Fac. 3,7-11. Mat. 12,29. Mat. 24,37-44. Marc. 3,27. Luc. 11,21-22. Luc. 12,39-40. 1Tes. 5,2, 2Pet. 3,10. Apoc. 3,3. Apoc. 16,15)

22. Iisus a văzut niște prunci care sugeau lapte. A spus ucenicilor lui: Acești prunci care sug lapte se aseamănă cu cei care vor intra în împărăție. [Ucenicii] i-au spus lui: Oare vom intra în împărăție făcându-ne prunci? Iisus le-a spus: Când veți face din doi unu, și veți face partea din afară totuna cu partea dinăuntru și partea dinăuntru totuna cu partea din afară, și partea de sus totuna cu partea de jos, și veți face din bărbat și din femeie unul și același, încât bărbatul să nu mai fie bărbat și femeia să nu mai fie femeie, și veți face [doi] ochi în locul unui ochi și o mână în locul unei mâini, un picior în locul unui picior și un chip în locul unui chip, atunci veți intra în împărăție¹⁸. (Tom. 46. Tom. 106. Tom. 114. Mat. 18,1-4. Mat. 19,13-15. Marc. 9,33-37. Marc. 10,13-16. Luc. 9,46-48. Luc. 18,15-17. Ioan 3,1-10. Gal. 3,28-29. Ev. Egiptenilor)

23. Iisus a spus: Vă voi alege, unul dintr-o mie și doi din zece mii și vor sta ca unul. (Tom. 49. Tom. 75. Tom. 106. Eccl. 7,28. Mat. 22,14. Pistis Sophia 134)

24. Ucenicii lui au spus: Arată-ne locul unde ești, căci trebuie să-1 căutăm. [Iisus] le-a spus: Cine are urechi să audă ! Lumina este înlăuntru al unui om al luminii și [ea] luminează întreaga lume, iar dacă nu luminează, atunci este întuneric. (Tom. 24. Mat. 6,22-23. Mat. 5,14-16. Luc. 11,33-36. Ioan 1,6-13. Ioan 8,12-16. Ioan 12,35-36. Ioan 14,2-7. Dial. Mânt. 8. Dial. Mânt. 14. Dial. Mânt. 27-28. Dial. Mânt. 60-63. Dial. Mânt. 77-78)

25. Iisus a spus: Iubește-1 pe fratele tău ca pe propriul tău suflet și ai grijă de el ca de lumina ochilor tăi¹⁹. (Lev. 19,18. Mat. 22,34-40. Marc. 12,28-34. Luca 10,25-29. Rom. 13,8-10. Gal. 5,13-15. Barn. 19,5)

26. Iisus a spus: Paiul din ochiul fratelui tău îl vezi, dar bârna din ochiul tău nu o vezi. Când vei scoate bârna din ochiul tău vei vedea ca să scoți paiul din ochiul fratelui tău. (TGTom. 26. Mat. 7,1-5. Luc. 6,37-42)

27. Dacă nu veți posti de lumea [aceasta], nu veți afla împărăția. Dacă nu veți face sabatul, sabbat, nu îl veți vedea pe Tatăl²⁰. (Tom. 6. Tom. 14. Tom. 104. TGTom. 6. TGTom. 27. Mat. 9,14-17. Mat. 12,1-8. Marc. 2,23-28)

28. Iisus a spus: Am stat în mijlocul lumii și m-am arătat lor în carne și i-am găsit pe toți beți și nu am găsit pe nici unul din ei însetat. Sufletul meu s-a umplut de durere pentru fiii oamenilor, căci ei

sunt orbi în inimile lor și nu văd. Căci deșești au venit pe lume și tot deșești caută să iasă din lume, dar acum ei sunt beți. Când se vor trezi din [beția] vin[ului] însă, se vor căi. (TGTom. 28. Luc. 21,34-36. Ioan 1,14)

29. Iisus a spus: Dacă a fost carnea făcută pentru suflet, aceasta este o minune; iar dacă sufletul [a fost făcut] pentru trup, aceasta este minunea minunilor. Însă eu mă minunez de cum această mare bogăție s-a sălășluit în această sărăcie. (Tom. 87. Tom. 112. TGTom. 29. Rom. 8,1-8. Gal. 5,16-26)

30. Iisus a spus: Acolo unde sunt trei zei, ei sunt zei. Acolo unde sunt doi sau unul, eu sunt cu el²¹. (Tom. 22. Tom. 23. Tom. 49. Tom. 75. Tom. 106. TGTom. 30+77)

31. Iisus a spus: Nici un profet nu e primit în satul lui și nici un medic nu vindecă pe cei care îl cunosc. (TGTom. 31. Mat. 13,57-58. Marc. 6,4-5. Luc. 4,23-24. Ioan 4,43-45)

32. Iisus a spus: Cetatea zidită pe un munte înalt și bine întărită nu poate cădea și nici nu poate fi ascunsă. (TGTom. 32. Mat. 5,14-16)

33. Iisus a spus: Ceea ce vei auzi în urechea ta, să propovăduiești de pe acoperișurile voastre la urechea cealaltă²². [Căci] nimeni nu aprinde o făclie ca s-o pună sub [obroc] și nici nu o pune într-un loc ascuns, ci o pune în sfeșnic ca oricine intră sau iese să vadă lumina ei. (TGTom. 33. Mat. 5,14-16. Mat. 10,26-27. Marc. 4,21-23. Luc. 8,16-17. Luc. 12,2-3)

34. Iisus a spus: Dacă un orb va călăuzi pe un [alt] orb, amândoi vor cădea în groapă. (Mat. 15,14. Luc. 6,39)

35. Iisus a spus: Este cu neputință ca cineva să intre în casa celui puternic și să-1 ia cu forța, decât dacă îl leagă de mâini. Atunci îl vor mișca din casa lui. (Tom. 21. Tom. 103. Mat. 12,22-30. Marc. 3,23-27. Luc. 11,14-23)

36. Iisus a spus: Nu vă faceți griji din zori până în seară și din seară până în zori pentru ceea ce veți pune pe voi²³. (TGTom. 36. Mat. 6,25-34. Luc. 12,22-34. Dial. Mânt. 51-52)

37. Au spus ucenicii lui: Care va fi ziua când te vei înfățișa nouă și care este ziua când te vom vedea ? Iisus a spus: Când vă veți despuia și nu vă veți rușina și veți lua hainele voastre și le veți pune sub picioarele voastre, ca niște copii mici, și le veți călca²⁴, atunci îl veți vedea pe Fiul Celui Viu și nu vă veți teme. (Fac. 3,7-11. Tom. 21. TGTom. 37. Ev. Egiptenilor)

38. Iisus a spus: De multe ori ați dorit să auziți cuvintele acestea pe care vi le spun vouă și nu ați avut de la cine altcineva să le auziți²⁵. Vor fi zile când mă veți căuta și nu mă veți găsi. (TGTom. 38. Mat. 13,17. Luc. 10,23-24. Luc. 17,22. Ioan 7,32-36. Iren. Adv. Haer. 1.20.2)

39. Iisus a spus: Fariseii și cărturarii au luat cheile cunoașterii²⁶ și le-au ascuns. Nici ei nu au intrat, nici nu i-au lăsat pe cei care doreau să intre. Iar voi fiți isteți ca șerpii și curați ca porumbeii. (Tom. 102. TGTom. 39. Mat. 10,16. Mat. 23,13. Luc. 11,52)

40. Iisus a spus: O mlădiță de vie a fost sădită în afara Tatălui²⁷ și nu s-a întărit [și de aceea] va fi smulsă și nimicită. (Mat. 15,13. Ioan 15,1-6)

41. Iisus a spus: Celui care are²⁸ i se va da, iar celui care nu are i se va lua și puținul pe care îl are²⁹. (Tom. 70. Mat. 13,10-13. Mat. 25,14-30. Marc. 4,24-25. Luc. 19.11-27)

42. Iisus a spus: Fiți trecători³⁰.

43. I-au spus ucenicii lui: Cine ești tu de ne spui aceste lucruri? [Iisus a răspuns: Oare] din cele ce eu vă spun nu vă dați seama cine sunt eu? Dar voi ați ajuns ca iudeii, căci ei iubesc pomul și urăsc rodul și iubesc rodul dar urăsc pomul. (Tom. 45. Mat. 7,15-20. Mat. 12,33. Luc. 6,43-45)

44. Iisus a spus: Oricine va spune ceva³¹ împotriva Tatălui va fi iertat și oricine va spune ceva împotriva Fiului va fi iertat, dar oricine va spune ceva împotriva Sfântului Duh nu va fi iertat nici pe pământ, nici în cer. (Mat. 12,31-32. Marc. 3,28-30. Luc. 12,10)

45. Iisus a spus: Strugurii nu se culeg din spini și nici smochinele nu se culeg din ciulini, căci [aceștia] nu dau roade. Omul cel bun scoate [cele] bune din vistieria lui; [iar] omul cel rău scoate [cele] rele din vistieria lui cea rea, care este în inima lui, căci din prisosința inimii lui el scoate [cele] rele. (Tom. 43. Mat. 7,15-20. Mat. 12,33-37. Luc. 6,43-45)

46. Iisus a spus: De la Adam până la Ioan Botezătorul, nimeni dintre cei născuți din femeie nu s-a ridicat deasupra lui Ioan Botezătorul încât să plece ochii [în fața] lui³². Iar eu v-am zis: acela dintre voi care va fi [ca unul] mic va cunoaște împărăția și va fi mai înălțat decât Ioan. (Tom. 22. Mat. 11,11. Mat. 18,3. Marc. 10,15. Luc. 7,28)

47. Iisus a spus: Este cu neputință ca un om să încalce pe doi cai sau să întindă două arcuri [în același timp], și este cu neputință ca un slujitor să slujească la doi stăpâni [căci] îl va cinsti pe unul și îl va disprețui pe celălalt. Nici un om bând vin vechi nu dorește imediat să bea vin nou. Nu se toarnă vin nou într-un burduf vechi, ca nu cumva acesta să crape, și nu se toarnă vin vechi într-un burduf nou, căci [vinul] s-ar strica. [Tot așa] nu se coase petece vechi pe o haină nouă, căci [aceasta] s-ar rupe. (Mat. 6,24. Mat. 9,16. Marc. 2,21. Luc. 5,36-39. 2 Pseudo-Clem. 6,1-6)

48. Iisus a spus: Dacă doi vor face pace unul cu celălalt în aceeași casă, ei vor spune muntelui: „Mișcă-te!”, și [muntele] se va mișca³³. (Tom. 106. Mat. 17,19-20. Mat. 21,18-22. Marc. 11,20-25. Luc. 17,5-6. 1 Cor. 13,2)

49. Iisus a spus: Fericiți [sunteți] cei singuri și aleși, căci veți ajunge în împărăție. Căci de acolo sunteți și acolo vă veți întoarce³⁴. (Tom. 23. Tom. 75. Tom. 106. Mat. 22,14)

50. Iisus a spus: Dacă vă vor zice: „De unde sunteți?”, spuneți-le: „Noi am venit din lumină, din locul unde lumina a luat ființă prin ea însăși, a stat [pe picioare] și s-a arătat în chipul lor”. Dacă vă vor zice: „Voi sunteți?”, spuneți-le: „Noi suntem copiii ei [ai luminii] și aleșii Tatălui celui Viu”. Dacă vă întreabă: „Care este semnul Tatălui vostru în voi?”, spuneți-le: „O mișcare și o odihnă”. (Tom. 83. Tom. 84)

51. Ucenicii i-au spus: Când va fi ziua în care se vor odihni cei morți? Și când va fi ziua în care va veni lumea cea nouă? [Iisus] le-a spus: Ceea ce așteptați a venit [deja], dar voi nu o cunoașteți. (Tom. 3. Tom. 113. TGTom. 3. Luc. 17,20-21. Dial. Mânt. 16)

52. Ucenicii i-au spus: Douăzeci și patru de profeți au grăit în Israel și toți au vorbit despre tine³⁵. [Iisus] le-a spus: Ați lăsat la o parte pe Cel viu dinaintea voastră și ați grăit despre cei morți. (1 Pet. 1,10-12. Ev. Evreilor 2)

53. Ucenicii i-au spus: Tăierea împrejur ne este de folos sau [nu]? [Iisus] le-a spus: Dacă ar fi de folos, tatăl lor i-ar fi născut din mama lor [deja] tăiați împrejur. Însă adevărata tăiere împrejur, în duh, este cu totul folositoare. (Rom. 2,25-29. 1 Cor. 7,17-19. Filip. 3,3. Col. 2,11-14)

54. Iisus a spus: Fericiți cei săraci, căci a lor va fi împărăția Cerurilor. (Luc. 6,20. Mat. 5,3)

55. Iisus a spus: Cine nu-și urăște tatăl și mama nu poate fi ucenicul meu, și [cine nu] își urăște frații și surorile și nu își ia crucea, așa cum am făcut eu³⁶, nu va fi vrednic de mine. (Tom. 99. Tom. 101. Mat. 10,34-39. Mat. 16,24-25. Marc. 8,34-35. Luc. 14,25-33)

56. Iisus a spus: Oricine a cunoscut lumea a găsit un cadavru³⁷ și lumea nu este vrednică de cel care a găsit un cadavru. (Tom. 80. Tom. 111. Kephalaia Maniheistă XLVII 120,31-121,2.)

57. Iisus a spus: Împărăția Tatălui se aseamănă cu un om care are semănătură [bună]. Dușmanul lui a venit în timpul nopții și a semănat neghină asupra seminței celei bune. Omul nu le-a dat voie [lucrătorilor] să smulgă neghina. El le-a spus: „Să nu veniți să smulgeți neghina și să smulgeți și grâul împreună cu ea. Căci în ziua recoltei neghinele se vor vedea limpede, vor fi smulse și arse”. (Mat. 13,24-30. Marc. 4,26-29)

58. Iisus a spus: Fericit este omul care s-a chinuit³⁸, căci a găsit viața. (1 Pet. 3,14)

59. Iisus a spus: Priviți spre Cel Viu cât timp sunteți vii, ca nu cumva să muriți, să căutați să-1 vedeți și să nu-1 puteți vedea. (Ioan 7,33-34. Ioan 8,21. Ioan 13,33)

60. Au văzut³⁹ un samaritean care căra un miel, intrând în Iudeea. A spus [Iisus] ucenicilor lui: Acela în jurul mielului⁴⁰. [Ucenicii] i-au spus: Ca să-1 omoare și să-1 mănânce. [Iisus] le-a spus: Cât timp e viu nu îl va mânca, dar dacă îl omoară și acesta devine cadavru [atunci îl va putea mânca]. Ei au spus: Nu poate face altfel. [Iisus] le-a spus: Asemenea și voi căutați pentru voi un loc într-o odihnă, ca să nu deveniți cadavre și să fiți mâncați⁴¹. (Tom. 7. TGTom. 7. Tom. 11)

61. Iisus a spus: [Din] doi [care] se vor odihni acolo pe un pat, unul va muri și celălalt va trăi. Salomeea a spus [lui Iisus]: Cine ești tu, omule ? Ca [trimis] din [partea] cuiva, ai urcat pe patul meu și ai mâncat la masa mea⁴². Iisus i-a spus: Eu sunt cel ce apare din cel ce este unu⁴³; mi s-au dat din cele ale Tatălui meu. [Ea i-a spus:] Eu sunt ucenica ta. [Iisus i-a spus:] De aceea îți spun: Când [cineva] va fi unu⁴⁴, se va umple de lumină, iar când [cineva] se va împărți, se va umple de întuneric. (Mat. 24,37-44. Mat. 11,25-27. Luc. 10,21-22. Luc. 17,26-35. Ioan 3,31-36. Ioan 13,1-4. Theodotus 36,1-2)

62. Iisus a spus: Eu spun tainele mele aceloră [care sunt vrednici de] tainele [mele]. Ceea ce face dreapta voastră să nu o știe stânga voastră⁴⁵. (Mat. 6,2-4. Mat. 13,10-17. Marc. 4,10-12. Luc. 8,9-10. Clem. Alex. Stromata 5.10.63.7)

63. Iisus a spus: Era un om bogat care avea multe bogății. El [și]-a spus: „Voi folosi bogățiile mele ca să semăn, să secer, să plantez și să umplu hambarele mele⁴⁶ cu roade, [în așa fel] ca să nu am nevoie de nimic”. Acestea erau gândurile lui [pe care le avea] în inima lui. Și chiar în noaptea aceea a murit. Cine are urechi, să audă ! (Luc. 12,13-21. Sir. 11,18-19)

64. Iisus a spus: Un om avea oaspeți și, când a pregătit masa, 1-a trimis pe slujitorul său ca să-i cheme pe oaspeți. S-a dus la primul [și] i-a zis: „Stăpânul meu te cheamă”. [Acela] i-a spus: „Am niște bani pentru niște negustori care vin la mine deseară și eu merg să fac comenzi la ei. Cer iertare [că nu pot veni la] masă”. S-a dus [slujitorul] la altul [și] i-a spus: „Stăpânul meu te cheamă”. [Acela] i-a spus: „Am cumpărat o casă și sunt chemat pentru câteva zile; nu voi avea răgaz”. S-a dus [slujitorul] la altul [și] i-a spus: „Stăpânul meu te cheamă”. [Acela] i-a spus: „Prietenul meu se însoară și eu îi fac masă și nu pot merge. Cer iertare [că nu pot veni la] masă”. S-a dus [slujitorul] la altul [și] i-a spus: „Stăpânul meu te cheamă”. [Acela] i-a spus: „Am cumpărat o moșie, mă duc să iau arenda și [de aceea] nu pot veni. Cer iertare”. A venit slujitorul [și] i-a spus stăpânului său: „Cei pe care i-ai chemat la masă s-au scuzat”. Stăpânul i-a zis slujitorului: „Du-te afară pe drumuri și adu

pe oricine găsești ca să ia masa”. Cumpărătorii și negustorii nu vor intra⁴⁷ în lăcașurile Tatălui meu. (Mat. 22,1-14. Luca 14,15-24. Sir. 26,29)

65. [Iisus] a spus: Un om bun avea o vie și a dat-o la niște arendași ca s-o lucreze și să primească rodul de la ei⁴⁸. L-a trimis pe slujitorul lui ca arendașii să-i dea rodul viei. [Arendășii] l-au prins pe slujitor și l-au bătut [încât] aproape că l-au omorât. Slujitorul s-a dus la stăpânul lui și i-a spus [cele întâmplate]. Stăpânul [și-]a spus: „Poate nu-i cunoștea⁴⁹ și a trimis alt slujitor. Arendașii l-au bătut [și] pe celălalt. Atunci stăpânul l-a trimis pe fiul său, spunându-și: „Poate le va fi rușine în fața lui, a fiului meu. Arendașii aceia, deoarece știau că el este moștenitorul viei, l-au prins și l-au ucis. Cine are urechi, să audă ! (Mat. 21,33-46. Marc. 12,1-12. Luca. 20,9-19.)

66. Iisus a spus: Arătați-mi piatra aceea pe care au aruncat-o zidarii. Ea este piatra din capul unghiului⁵⁰. (Ps. 118,22. Mat. 21,42. Marc. 12,10. Luc. 20,17. Fapt. 4,11. 1 Pet. 2,4. 1 Pet. 2,7)

67. Iisus a spus: Celui care cunoaște totul [dar] are lipsă de [cunoașterea de] el însuși, îi lipsește totul⁵¹. (Tom. Atl. 138,16-18)

68. Iisus a spus: Ferice de voi când veți fi urâți și prigoniți și [ei] nu vor găsi loc [acolo] unde ați fost prigoniți⁵². (Mat. 5,10-12. Luc. 6,22-23. 1 Pet. 4,12-19. Clem. Alex. Stromata 4.6.41.2)

69. Iisus a spus: Fericiți cei care au fost prigoniți în inimile lor, [căci] aceștia l-au cunoscut pe Tatăl cu adevărat. Fericiți cei flămânzi, căci pântecele celui dorit va fi îndestulat. (Mat. 5,6. Mat. 5,10-12. Luc. 6,21. Luc. 6,22-23)

70. Iisus a spus: Când veți naște ceea ce este în voi, ceea ce aveți vă va salva, [iar] dacă nu aveți aceasta în voi, ceea ce nu aveți în voi vă va omorî. (Tom. 41. Mat. 13,10-13. Mat. 25,14-30. Marc. 4,24-25. Luc. 19,11-27)

71. Iisus a spus: Voi dărâma [această] casă și nimeni nu o va putea clădi [din nou]⁵³. (Mat. 26,59-68. Mat. 27,39-40. Marc. 14,55-65. Marc. 15,29-30. Fapt. 6,12-14)

72. Un om i-a spus [lui Iisus]: Spune-le fraților mei să împartă bunurile tatălui meu cu mine. [Iisus] i-a spus: O, omule, cine m-a făcut pe mine împărțitor ? S-a întors spre ucenicii lui și le-a zis: Oare sunt eu un împărțitor ? (Luc. 12,13-21)

73. Iisus a spus: Secerișul este bogat, iar lucrătorii sunt puțini. Rugați-1 pe stăpân⁵⁴ să trimită lucrători la seceriș. (Mat. 9,35-38. Luc. 10,1-16. Ioan 4,31-38)

74. A spus: Doamne ! Mulți sunt în jurul jgheabului, dar nimeni nu este în fântână⁵⁵. (Origen, Contra Celsus 8,15)

75. Iisus a spus: Mulți stau la ușă, dar cei singuri vor intra în camera nunții⁵⁶. (Tom. 23. Tom. 49. Tom. 106. Mat. 22,14)

76. Iisus a spus: Împărăția Tatălui se aseamănă cu un negustor care avea marfa și a găsit un mărgăritar. Negustorul era înțelept: a vândut marfa [și] a cumpărat doar mărgăritarul. Căutați și voi comoara sa care nu piere și dăinuie, [acolo] unde molia nu se apropie și nici viermele nu o strică. (Mat. 6,19-21. Mat. 13,45-46. Luc. 12,33-34)

77. Iisus a spus: Eu sunt lumina aceea care este asupra tuturor. Eu sunt totul și totul vine de la mine și totul ajunge la mine. Despicați un lemn și eu sunt acolo, ridicați o piatră și mă veți găsi acolo⁵⁷. (TGTom. 30+77. Mat. 18,20. Ioan 8,12-20)

78. Iisus a spus: De ce ați ieșit la câmp ? Ca să vedeți o trestie clătinată de vânt? Și ca să vedeți un om cu haine moi pe el [precum cele ale] regilor voștri și ale celor puternici ai voștri? Aceștia au haine moi peste ei și nu pot cunoaște adevărul. (Mat. 11,7-15. Luc. 7,24-30)

79. O femeie din mulțime i-a spus: Fericit e pântecele care te-a purtat și [fericiți] sânii care te-au hrănit! [Iisus] i-a spus: Fericiți cei care au ascultat cuvântul Tatălui [și] l-au păzit cu adevărat, căci vor veni zile când veți spune: „Fericit pântecele acela care nu a zămislit și [fericiți] sânii aceia care nu au alăptat”⁵⁸. (Luc. 11,27-28. Luc. 23,29. Ev. Egiptenilor)

80. Iisus a spus: Cel care a cunoscut lumea a găsit un trup, iar lumea nu este vrednică de cel care a găsit un trup⁵⁹. (Tom. 56. Tom. 111)

81. Iisus a spus: Cine a ajuns bogat, să ajungă rege, și cine are putere, să renunțe [la ea]. (Tom. 110. Mat. 19,23. Marc. 10,23. Luc. 18,24. Dial. Mânt. 20)

82. Iisus a spus: Cel care este aproape de mine este aproape de foc și cel care este departe de mine este departe de împărăție. (Marc. 12,34)

83. Iisus a spus⁶⁰: Chipurile sunt arătate omului și lumina dinăuntru lor se ascunde în chipul luminii Tatălui. El se va descoperi, iar chipul Lui [va fi] ascuns de lumina Lui. (1 Tim. 6,15-16. 2 Cor. 3,18. 2 Cor. 4,4-6)

84. Iisus a spus: Acum⁶¹, când vedeți asemănarea voastră vă bucurați, iar când veți vedea chipurile voastre, cele care au luat ființă la începutul vostru⁶², care nici nu mor, nici nu se arată⁶³, cum veți putea îndura? (Fac. 1,26-28)

85. Iisus a spus: Printr-o mare putere și [printr-o] mare bogăție Adam a luat ființă și nu a fost vrednic de voi, căci dacă ei⁶⁴ ar fi fost vrednici nu [ar fi gustat] moartea. (Fac. 3,17-19)

86. Iisus a spus: [Vulpile au vizuinile] lor și păsările au cuiburile lor; fiul omului [însă] nu are un loc unde să-și rezeme capul și să se odihnească⁶⁵. (Mat. 8,20. Luc. 9,58)

87. Iisus a spus: Nenorocit [e] trupul care depinde de un [alt] trup și nenorocit [e] sufletul care depinde de cele două [trupuri]⁶⁶. (Tom. 29. Tom. 112)

88. Iisus a spus: Vor veni la voi îngerii și profeții și vă vor da ceea ce este al vostru și voi, de asemenea, dați-le ceea ce aveți în mâinile voastre și spuneți către voi înșivă: „Când [va veni] ziua în care vor veni și vor lua ceea ce este al lor?”.

89. Iisus a spus: De ce spălați partea din afară a paharului? Nu înțelegeți că Cel care a creat partea dinăuntru [este] tot acela care a creat partea din afară? (Mat. 23,25-26. Luc. 11,39-41)

90. Iisus a spus: Veniți la mine, căci bun⁶⁷ este jugul meu și blândă este stăpânirea mea și [în ea] veți găsi odihnă pentru voi. (Mat. 11,29-30)

91. I-au spus: Spune-ne cine ești, ca să credem în tine. Le-a spus: Voi cercetați fața cerului și a pământului, iar pe acela care este înaintea voastră nu cunoașteți și nu știți să cercetați această clipă. (Mat. 16,3. Luc. 12,56)

92. Iisus a spus: Căutați și veți găsi. Însă ceea ce m-ați întrebat în zilele [acelea] [și] nu v-am spus atunci, acum sunt doritor să le spun și voi nu le căutați. (Tom. 2. Tom. 94. TGTom. 2. Mat. 7,7-8. Luc. 11,9-10. Ioan 16,4,20-28)

93. Nu dați cele sfinte⁶⁸ câinilor că le vor arunca în bălegar. Nu aruncați mărgăritare porcilor că vor face din ele ...⁶⁹. (Mat. 7,6. Did. 9,5)

94. Iisus [a spus]: Cine caută va găsi și celui care bate⁷⁰ [la ușă] i se va deschide. (Tom. 2. Tom. 92. TGTom. 2. Mat. 7,7-8. Luc. 11,9-10. Ioan 16,20-28. Dial. Mânt. 9-12)

95. [Iisus a spus]: Dacă aveți bani nu-i dați cu camătă, ci dați-i aceuia din mâna căruia nu-i veți lua [înapoi]. (Luc. 6,34. Mat. 5,42)

96. Iisus [a spus]: Împărăția Tatălui se aseamănă cu o femeie [care] a luat puțină drojdie [și a ascuns-o] în aluat și a făcut pâini mari. Cine are urechi, să audă ! (Luc. 13,21-22)

97. Iisus a spus: Împărăția Tatălui se aseamănă cu o femeie [care] purta un ulcior plin cu făină [și] umbla pe un drum îndepărtat. S-a spart toarta ulciorului și făina s-a vărsat pe drum în urma ei. Ea nu știa că se întâmplase așa ceva și nu și-a dat seama de [acest] necaz. Când a deschis [ușa și a intrat] în casa ei, a pus ulciorul jos și 1-a găsit gol.

98. Iisus a spus: Împărăția Tatălui se aseamănă cu un om care voia să ucidă un om de vază⁷¹. Acasă, a scos sabia și a înfipt-o în perete ca să-și dea seama dacă mâna lui va avea putere în ea [de a înfige sabia]. Atunci l-a ucis pe [acel] om de vază. (Luc. 14,31)

99. Ucenicii i-au spus: Frații tăi și mama ta stau afară. El le-a spus: Cei care sunt în acest loc și fac voia Tatălui meu sunt frații mei și mama mea. Ei sunt aceia care vor intra în împărăția Tatălui meu. (Tom. 55. Tom. 101. Mat. 12,46-50. Marc. 3,31-35. Luc. 8,19-21. Ev. Ebionită 5)

100. I-au arătat lui Iisus [o monedă de] aur și i-au spus: Oamenii Cezarului ne cer dări. El le-a spus: Dați-i Cezarului ceea ce este al Cezarului, dați-i lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu și dați-mi mie ceea ce este al meu⁷². (Mat. 22,15-22. Marc. 12,13-17. Luc. 20,20-26)

101. Cine nu-și urăște tatăl și mama în felul meu nu poate deveni ucenicul meu, și cine nu-și iubește tatăl și mama în felul meu nu poate deveni ucenicul meu. Căci mama mea [...] ⁷³, iar [mama mea] adevărată mi-a dat viața. (Tom. 55. Tom. 99. Tom. 105. Mat. 10,34-39. Mat. 16,24-28. Luc. 9,23-27. Luc. 14,25-33)

102. Iisus a spus: Vai de ei, fariseii, căci se aseamănă cu un câine care doarme în ieslea unor boi, căci nici el nu mănâncă, nici pe boi nu-i lasă să mănânce. (Tom. 39. TGTom. 39. Mat. 23,13. Luc. 11,52)

103. Iisus a spus: Fericit este omul acela care știe prin ce parte vor intra hoții, în așa fel încât să se ridice, să-și adune împărăția și să-și încingă mijlocul⁷⁴ de la început, înainte ca ei să intre. (Tom. 21. Luc. 12,39-40. Mat. 24,37-44. 1 Tes. 5,2. 2 Pet. 3,10, Apoc. 3,3. Apoc. 16,15)

104. I-au spus lui [Iisus]: Vino să ne rugăm astăzi și să postim. Iisus a spus: Ce păcat am făcut sau în ce am fost birit? Dar când mirele va ieși din camera de nuntă, atunci să se roage și să postească [oamenii]. (Tom. 6. Tom. 14. Tom. 27. TGTom. 27. Mat. 9,14-17. Marc. 2,18-22. Luc. 5,33-39)

105. Iisus a spus: Pe acela care-și va cunoaște tatăl și mama, [ei] îl vor numi fiu de curvă⁷⁵. (Ioan 8,39-47)

106. Iisus a spus: Când veți face din doi unu, veți fi fiii omului și dacă veți spune „Munte, mișcă-te!”, [muntele] se va mișca. (Tom. 22. Tom. 23. Tom. 48. Tom. 49. Tom. 75. Mat. 17,19-20. Mat. 21,18-22. Marc. 11,20-25. 1 Cor. 13,2. Ev. Egiptenilor)

107. Iisus a spus: Împărăția se aseamănă cu un păstor care avea o sută de oi. Una din ele, cea mai mare, s-a rătăcit. [Păstorul] le-a lăsat pe cele nouăzeci și nouă [și] a căutat-o pe aceea până ce a găsit-o. După ce s-a necăjit, i-a spus oii: „Te iubesc mai mult decât pe cele nouăzeci și nouă”. (Mat. 18,12-14. Luc. 15,3-7)

108. Iisus a spus: Cine bea din gura mea va deveni ca mine⁷⁶ [și] eu, de asemenea, voi deveni ceea ce el este și cele ascunse i se vor descoperi. (Ioan 4,7-15. Ioan 7,37-39. 1 Cor. 10,4. Apoc. 22,17)

109. Iisus a spus: Împărăția se aseamănă cu un om care avea în ogrorul lui o comoară ascunsă, de care nu știa, și după moartea lui a lăsat ogrorul fiului său. Fiul său nu știa [acest lucrul, a luat ogrorul și 1-a vândut. Și acela care 1-a cumpărat a venit să-1 are, a găsit comoara și a început să dea banii cu camătă oricui voia el. (Mat. 13,44)

110. Iisus a spus: Cine a găsit lumea și a ajuns bogat să renunțe la lume. (Tom. 81. Mat. 19,23. Marc. 10,23. Luc. 18,24)

111. Iisus a spus: Cerurile și pământul se vor desfășura în fața voastră și cel care e viu din cel care e viu⁷⁷ nu va vedea moartea. Căci Iisus a zis: Lumea nu este vrednică de acela care se găsește pe sine însuși. (Tom. 11. Isa. 34,4. Luc. 16,17. Luc. 23,32-33. Mat. 5,18. Mat. 24,34-35. Marc. 13,30-31)

112. Iisus a spus: Vai de carnea care depinde de suflet [și] vai de sufletul care depinde de carne. (Tom. 29. Tom. 87)

113. Ucenicii i-au spus [lui Iisus]: În ce zi va veni împărăția ? [Iisus a răspuns]: Ea nu va veni în chip văzut⁷⁸. Nu se va spune: „Iată, în partea [aceasta]” sau „Iată, în [partea] aceea”. Însă Împărăția Tatălui se întinde pe pământ, iar oamenii nu o văd. (Tom. 3. Tom. 51. TGTom. 3. Mat. 24,23-28. Marc. 13,21-23. Luc. 17,20-25)

114. Simon Petru le-a spus: Maria să plece dintre noi, căci femeile nu sunt vrednice de Viață⁷⁹. Iisus a spus: Iată, eu o voi călăuzi [în așa fel] ca s-o fac bărbat, ca să fie și ea un suflet viu asemenea vouă, bărbaților. Căci orice femeie care se face bărbat va intra în Împărăția Cerurilor. (Tom. 22. Gal. 3,28-29)

Evanghelia arabă a copilăriei lui Isus (fragmente)

(vezi cartea Evanghelii apocrife, a lui Cristian Bădiliță, ediția a 2a).

1. We find (1) what follows in the book of Joseph the high priest, who lived in the time of Christ. Some say that he is Caiaphas. (2) He has said that Jesus spoke, and, indeed, when He was lying in His cradle said to Mary His mother: I am Jesus, the Son of God, the Logos, whom thou hast brought forth, as the Angel Gabriel announced to thee; and my Father has sent me for the salvation of the world.

36. Now, when the Lord Jesus had completed seven years from His birth, on a certain day He was occupied with boys of His own age. For they were playing among clay, from which they were making images of asses, oxen, birds, and other animals; and each one boasting of his skill, was

praising his own work. Then the Lord Jesus said to the boys: The images that I have made I will order to walk. The boys asked Him whether then he were the son of the Creator; and the Lord Jesus bade them walk. And they immediately began to leap; and then, when He had given them leave, they again stood still. And He had made figures of birds and sparrows, which flew when He told them to fly, and stood still when He told them to stand, and ate and drank when He handed them food and drink. After the boys had gone away and told this to their parents, their fathers said to them: My sons, take care not to keep company with him again, for he is a wizard: flee from him, therefore, and avoid him, and do not play with him again after this.

41. Now in the month Adar, Jesus, after the manner of a king, assembled the boys together. They spread their clothes on the ground, and He sat down upon them. Then they put on His head a crown made of flowers, and, like chamber-servants, stood in His presence, on the right and on the left, as if He were a king. And whoever passed by that way was forcibly dragged by the boys, saying: Come hither, and adore the king; then go thy way.

43. On another day, Joseph sent his son James to gather wood, and the Lord Jesus went with him as his companion. And when they had come to the place where the wood was, and James had begun to gather it, behold, a venomous viper bit his hand, so that he began to cry out and weep. The Lord Jesus then, seeing him in this condition, went up to him, and blew upon the place where the viper had bitten him; and this being done, he was healed immediately.

46. Again, on another day, the Lord Jesus was with the boys at a stream of water, and they had again made little fish-ponds. And the Lord Jesus had made twelve sparrows, and had arranged them round His fish-pond, three on each side. And it was the Sabbath-day. Wherefore a Jew, the son of Hanan, coming up, and seeing them thus engaged, said in anger and great indignation: Do you make figures of clay on the Sabbath-day? And he ran quickly, and destroyed their fish-ponds. But when the Lord Jesus clapped His hands over the sparrows which He had made, they flew away chirping. Then the son of Hanan came up to the fish-pond of Jesus also, and kicked it with his shoes, and the water of it vanished away. And the Lord Jesus said to him: As that water has vanished away, so thy life shall likewise vanish away. And immediately that boy dried up.

47. At another time, when the Lord Jesus was returning home with Joseph in the evening. He met a boy, who ran up against Him with so much force that He fell. And the Lord Jesus said to him: As thou hast thrown me down, so thou shall fall and not rise again. And the same hour the boy fell down, and expired.

54. And from this day He began to hide His miracles and mysteries and secrets, and to give attention to the law, until He completed His thirtieth year, when His Father publicly declared Him at the Jordan by this voice sent down from heaven: This is my beloved Son, in whom I am well pleased; the Holy Spirit being present in the form of a white dove.(4)

55. This is He whom we adore with supplications, who hath given us being and life, and who hath brought us from our mothers' wombs; who for our sakes assumed a human body, and redeemed us, that He might embrace us in eternal compassion, and show to us His mercy according to His liberality, and beneficence, and generosity, and benevolence. To Him is glory, and beneficence, and power, and dominion from this time forth for evermore. Amen. Here endeth the whole Gospel of the Infancy, with the aid of God Most High, according to what we have found in the original.

